

Het boek van oorlog en vergeten

Joost Loncin

Opgedragen aan mijn kleinkinderen
Warre en Mira Loncin
Jimi en Boris Demeester

‘Kein Herz ist so ganz wie ein gebrochenes Herz.’
– Rabbi Nachman van Breslov

Dit moet een vergissing zijn, dacht Charlie Klein. De godverlaten, hongerende mensenmassa’s waren er niet. De nederzetting waar de voedselhulp moest worden bezorgd, was verlaten. Ze lag aan de voet van een monoliet die uit de hoogvlakte oprees als een oplichtende sarcofaag. Honderden schuilplaatsen hadden de vluchtelingen er gebouwd, van takken, plastic zeilen, palmladeren en afval. Maar ze waren allemaal leeg. Er was geen levende ziel meer. Tussen de hutten stond een fort met muren van afgedankte vrachtcontainers vier, vijf lagen hoog op elkaar gestapeld.

Voor het fort lag een plein, omzoomd door schots en scheef staande lantaarnpalen. Charlie liet de chauffeur zijn pick-up stoppen voor een poort in de verroeste stalen wallen onder een container met de zevenpuntige witte ster op het blauwe veld van de Maersk Sea Lines. Het deed hem denken aan de Leeuwenpoort van Mycene. Hij stapte uit. De twee jongens die doorgingen voor zijn lijfwachten, sprongen krijgshaftig uit de laadbak en slingerden hun geweer over hun schouder. Zodra Charlie uit de koelte van de airco was gestapt, leek de hitte hem te verpletteren. De vrachtwagens met voedselhulp achter hem stopten met ijselijk piepende remmen. De wind blies wolken op van zand en vuilnis. En toen werd het akelig stil. Charlie stapte op de poort af. Uit de schaduw dook een man op, een oudere man met lange, grijze dreadlocks. Charlie schrok. Vooral omdat zijn lijfwachten in een flits hun geweren afwierpen en als hazen wegrenden. Maar hij bleef staan. Hij was niet bang.

De man stapte traag op Charlie af. Hij had een bruine,

versleten tuniek om, samengehouden met een kleurrijke ceintuur, en droeg een kalasjnikov aan een touwtje over zijn schouder, als was het een of ander landbouwwerktuig. Charlie Klein droeg een roze gestreept overhemd en een elegante spijkerbroek. Hij was hier tenslotte om te overleggen, te overtuigen, te palaveren desnoods, recht en orde te scheppen, het kwaad te bestrijden, hulp te verlenen, geduld te oefenen, goedheid te brengen. Wie dacht die vogelverschrikker wel dat hij was? Hij schoof zijn zonnebril op zijn voorhoofd, glimlachte en stak zijn beide handen uit. ‘Altijd beleefd zijn, jongen’, had zijn brave, bange vader steeds gezegd. De man met de dreadlocks staarde hem aan. Zijn gezicht was scherp en verweerd. Hij kneep zijn bloeddorlopen ogen halfdicht en zei niets.

Deel I

Toen Charlie Klein die middag – vele maanden later – thuiskwam, besloot hij een nieuw leven te beginnen. Alsof hij de grafsteen voor zijn tombe vandaan rolde, schoof hij het raam naar het balkon van zijn appartement open en stapte naar buiten. Vier etages dieper lagen de promenade, het strand en de Noordzee. Tussen de regenbuien door trok de zon blauwe en witte vegen in de hemel. De zilvergrijze zee glinsterde. Er wandelden enkele mensen op het strand, gebogen in de wind alsof ze een last torsten.

Buiten, rillend in de bries, beseftte hij pas het contrast tussen de eindeloze, almachtige woestenij voor hem en het benauwende appartement achter hem. Dat leek wel een gevangenis met zijn gemetselde bank, arduinen aanrecht, stenen keukentafel en vastgeschroefde wandkasten. De enige verplaatsbare spullen waren de stoelen en zijn oude metalen hutkoffer. Het dozijn gele, rode en groene kussens op de bank leek het uit te schreeuwen tegen de saaiheid van de flat. Dit was zijn grot, zijn schuiloord, hoog in die betonnen kliffen van appartementsblokken die aan de Belgische Noordzeekust oprijzen. Hij zou hier veilig zijn. Een nieuw leven beginnen. Een leven van orde, rust en stilte.

Zijn appartement had drie kamers. Achterin lagen een raamloze slaapkamer en de badkamer. In de zitkamer met uitzicht op de Noordzee zag je de meeuwen krijsend voorbijscheren. Welke boodschap schreven ze in de lucht? Kon hij die niet lezen, of was er geen? Zat zijn hoofd te vol? Of was het leeg?

Eén wand van de zitkamer had hij volgehangen met de souvenirs die hij van zijn wereldwijde bestemmingen had meegebracht: nooit verstuurde ansichten, foto's van exotische

vergezichten, een blikken handje van Fatima met een kort gebed erop, kindertekeningen van het zoontje van zijn vriend, maskers van papier-maché, een pin-up, goedkope reproducties van dure schilderijen, versleten stadplattegronden. Het leken wel tienduizend jaar oude handafdrukken op de wanden van een voorhistorische grot.

Charlie Klein wist dat hij heus niet de enige verdwaalde ziel was op zoek naar een nieuw leven in deze betonnen grotten. Altijd weer verschenen in de streekkranten bizarre verhalen over mislukkelingen die net als hij in ballingschap waren gestuurd naar deze miezerige Belgische kust: bankroete ondernemers, veroordeelde procureurs, overspannen journalisten, waanzinnige terroristen, lustige weduwen, Katangese gendarmes, ongeïnspireerde schrijvers, surrealistische schilders, corrupte rechters, verwaande belastingontduikers, driftige dienstweigeraars... Telkens werden ze omschreven met twee woorden – genoeg om over een leven te oordelen. Te zijner verdediging kon Charlie Klein pleiten dat hij de door oorlog verwoeste Hoorn van Afrika uit de hongersnood had geholpen. Midden in de chaos, in dit rampjaar 1989, had hij in naam van de mensheid de voedselhulp voor de hongerende massa's beschermd tegen God weet wie allemaal: rebellen, bandieten, legerbendes, wilde dieren, Cubanen, Eritreeërs, Somaliërs, Soedanezen.

Tegelijk moest hij toegeven dat hij dat ook had gedaan omdat hij van chaos hield. Die deed hem excelleren. Zoals zijn leraren op school dat van hem zouden hebben verlangd. Chaos was er om orde in te brengen. Dat lukte natuurlijk nooit, maar het deed hem wel rationeel denken, koud en amoreel. Het maakte hem meer dan levensgroot en het bewees dat hij nergens bang voor was. Chaos deed hem de pijn vergeten. Deed hem lijken op wie hij zich voorstelde te zijn. Maar hij was van

het brandaltaar gedonderd dat hij voor zichzelf had gebouwd. En hij was naar huis gestuurd.

Terwijl hij de vlucht van de meeuwen volgde, zocht hij naar de twee woorden waarmee over zijn leven zou worden geoordeeld. Hij was... Jonas, uitgespuugd door de walvis. Uitgespuugde profeet. Twee woorden. Klopte helemaal! Ook hij was boos op God, hoewel God tevreden was dat hij Zijn opdracht had vervuld.

Charlie Kleins flat lag in het pretentieloze kuststadje De Panne. Hij leek in niets op de woonhuizen overal ter wereld waar hij en zijn vrienden en vriendinnen en ex-vriendinnen de afgelopen tien, twaalf jaar het leven van de landman hadden geprezen, de val van keizerrijken hadden voorspeld en het kwaad hadden overwonnen. Hij had cursussen boekhouding en weerbaarheid gegeven. Hij had leveringen en kwaliteit gecontroleerd. Hij had naar de heldenverhalen van de nomaden geluisterd. Vluchtelingenkampen opgericht. Hongersnoden, aardbevingen meegemaakt, liefdesverdriet. Hij had risico's genomen, leugens rechtgezet, transparante financiering ingevoerd, armoede bestreden. Bittere twisten had hij uitgevochten en harde beslissingen had hij genomen. Ja, daar was hij goed in.

Maar ergens ver weg had een vlinder met één vleugelslag de perfecte orde in de chaos gebracht, een orkaan die hem uit koers had geslagen en overboord had gegooid. De orde was zijn straf en die zou hij hier uitzitten. Met een nieuw leven van eenvoud zouden geluk en zelfinzicht komen. Het moest afgelopen zijn met het zelf toegebrachte heldendom. Hij was weer thuis. Aan de kust. Bij zijn grootmoeder. Nu zou hij blijven. Vastbesloten sloeg hij met zijn beide vuisten op de reling van het balkon. Hij rechtte zijn rug, pakte de balustrade vast en legde zijn hoofd in zijn nek als wilde hij de menigte

meeuwen luid toespreken. Dan, traag, nadenkend, kamde hij met zijn handen zijn dikke donkere haar naar achteren. Was hij thuis? En wie was hij? Het geruis van de zee en de wind galmde in de kap van zijn parka. Hij keek naar de lucht.

Het geraas werd luider en luider en luider. En nog luider. Een vliegtuig dreunde over in een donderende rode stofwolk. De lucht was heet. De schaduw van de vliegtuigvleugels flitste voorbij als een engel die hem probeerde te grijpen. Hij kon de maaiende vleugels boven zijn hoofd haast aanraken. De hitte van de motoren walmde voorbij. Hij snoof de geur van kerosine op. Iemand schreeuwde: dekking! Hij gooide zich op de grond. Er schoot iets uit, smakte in het zand en ontplofte. Hij leefde. Ja toch?

Charlie keek van het balkon naar beneden. De regen werd druilerig. Ach, de Noordzee. Ze zou hem genezen. Toen hoorde hij hoe, na een klopje op de deur, zijn grootmoeder binnenkwam. Hij draaide zich om, stapte naar binnen en schoof de vensterdeur van het balkon dicht. Hij nam de oude dame in zijn armen en kuste haar.

‘Genoten van je wandeling?’ vroeg ze zacht en ging op de bank zitten.

Charlie verschoof de kussens achter haar rug, zodat ze wat gemakkelijker zat. Opeens werd de hemel helemaal helder – zoals zo dikwijls aan de kust op het einde van de middag – en de ondergaande zon deed de kamer baden in een gouden licht. Hij trok zijn parka uit en wilde die op de bank naast zijn grootmoeder gooien. Maar toen sloeg de geur van zijn jas hem tegemoet en met een grimas van weerzin gooide hij hem snel op zijn bed in de slaapkamer. Toen plofte hij met een dreun neer op zijn hutkoffer in de woonkamer en schopte zijn vuile

rubberlaarzen uit. Met zijn handen in zijn nek leunde hij tegen de muur.

‘Wel, hoe voel je je?’ vroeg zijn grootmoeder. ‘Weer bij je ouwe oma aan de kust?’

‘Goed, oma, goed. Net als vroeger.’

‘Vroeger? Jij bent nog zo jong en je praat al over die goede oude tijd. Wat moet ik dan wel zeggen?’

Hij glimlachte. Wat hield hij van zijn oma. Niets kon haar van haar stuk brengen. Ze zat gedistingeerd rechtop en hield met haar handen een geruite sjaal om haar schouders. Met haar fijne gerimpelde gezicht, guitig kortgeknipte witte haar en haar vrolijke oogopslag bleef ze energie en goesting uitstralen.

‘Wanneer kwam je voor het laatst logeren?’

‘Toen ik naar Ethiopië vertrok. Een jaar geleden zowat. Dat weet je toch nog?’ Zijn grootmoeder zei niets. Ze kneep haar pientere ogen dicht en knikte. ‘Dankzij jou heb ik gelukkig nog een thuis in België.’

‘Je overdrijft weer, Charlie. Je hebt je kamer bij je moeder in Brussel toch nog? Zij was het trouwens die me vertelde dat er iets verkeerd is gelopen in Ethiopië. En? Voel je je al beter?’

‘Ja hoor. Niets aan de hand. Ik moet het gewoon rustiger aan doen, zegt de dokter.’

‘Nergens beter dan aan zee om te genezen. Dat weet iedereen.’

‘En lange wandelingen maken en gezonde zeevis eten! *Grandma!* Ik heb nog lang moeten wachten voordat je dat zei.’

Charlies grootmoeder van moederszijde heette Perel Capel. Ze had een flat op dezelfde etage als hij. Er was een gang tussen beide appartementen waar de lift op uitkwam. De wanden van de gang waren versierd met uitvergroete sepia ansichten van de promenade tussen de twee wereldoorlogen. Haar flat was groter dan de zijne. Zij woonde er dan ook. Hij

Het boek van oorlog en vergeten
Joost Loncin

© 2022 Davidsfonds / Standaard Uitgeverij nv,
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en Joost Loncin
Gemaakt onder licentie van Davidsfonds. 'Davidsfonds' is het geregistreerde
merk van Davidsfonds vzw, Quinten Metsysplein 12, 3000 Leuven.

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk februari 2022

Opmaak omslag: Buro Blikgoed
Coverbeeld: Léon Spilliaert – *Huis aan de dijk* – Belfius Collectie
Opmaak binnenwerk: 5NUL8 Grafische producties

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 223 3878 0
D/2022/0034/139
NUR 342